

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPPLEMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Asigurarea calității – o prioritate a Academiei

Consiliul calității al Academiei de Administrare Publică a examinat la ultima ședință din anul trecut activitatea comisiilor de asigurare a calității din cadrul subdiviziunilor instituției.

Ședința a fost prezidată de rectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, președinte al Consiliului calității.

Informații la temă au prezentat președinții comisiilor respective: Ion DULSCHI, doctor, conferențiar universitar, director Departament studii superioare de master, Aurelia ȚEPORDEI, lector

universitar, director Departament dezvoltare profesională, Silvia DULSCHI, doctor, conferențiar universitar, șef Direcție știință și doctorat, Ludmila ANDRIEVSKI, șef Direcție managementul personalului și relații publice.

În cadrul dezbaterilor s-a menționat că subdiviziunile Academiei au depus eforturi considerabile pen-

tru îmbunătățirea calității procesului de instruire și aprofundare a cercetărilor științifice. Rectorul Oleg Balan a apreciat faptul că în iunie 2018, Academia de Administrare Publică a obținut Certificatul internațional al calității ISO 29990:2010 în domeniul dezvoltării profesionale pentru serviciile publice, acordat de TÜV Thüringen, companie de

servicii internaționale de operare în domeniul siguranței și calității cu sediul în Germania.

Liubovi PRODAN-ȘESTACOVA, doctor, șefa Secției managementul calității, a prezentat analize despre incidența riscurilor identificate

la începutul anului curent și managementul acestora în cadrul subdiviziunilor structurale ale Academiei, precum și despre gradul de realizare a obiectivelor în domeniul calității și reperele pentru anul 2019.

Pe chestiunile discutate Consiliul calității a adoptat decizii corespunzătoare.

Cor. F. P.

A V I Z

Academia de Administrare Publică

Catedra științe administrative

Vă invită să participați la Conferința Științifică Internațională

„Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”,

ediția a V-a, 1 martie 2019

Scopul manifestării este de a susține și încuraja dezbaterile academice, precum și de a crea rețele de cercetare la nivel național și internațional între tinerii cercetători – studenți, masteranzi, doctoranzi, cadre didactice debutante sau specialiști interesați de subiectele conferinței.

În cadrul conferinței vor fi abordate probleme teoretice și practice privind:

- organizarea și funcționarea autorităților administrației publice;
- reforma administrației publice în contextul integrării europene;
- dezvoltare și democrație participativă în Republica Moldova;
- politicile publice ca instrumente ale dezvoltării și democratizării;
- transformări și provocări în Europa de Est;
- transparența și integritatea în administrația publică;
- formarea și dezvoltarea profesională a funcționarilor publici;
- descentralizarea financiară în activitatea administrației publice locale;
- relații de gen în societatea post-industrială;
- e-guvernare, e-participare, e-democrație.

Limbi de lucru: română, engleză, rusă.

Informații suplimentare la tel. 022-73-71-14

Vizită de lucru în orașul Ungheni

structurii sportive.

Complexul sportiv include un teren multifuncțional de fotbal, baschet, volei și handbal, instalații pentru fitness, un teren de joacă pentru copii și este situat în sectorul Vasilica al orașului.

Igor Dodon a salutat locuitorii orașului Ungheni, felicitându-i cu prilejul sărbătorilor de iarnă. Totodată, șeful statului și-a exprimat speranța că acest teren sportiv va deveni

În cadrul recentei vizite de lucru în orașul Ungheni, Președintele Igor Dodon a participat la inaugurarea unui complex sportiv – primul în anul 2019. Terenul respectiv face parte din programul național de reabilitare a infras-

o atracție pentru toți locuitorii orașului.

Amintim, că în toamna anului 2017, șeful statului a lansat un proiect național de construcție a 300 de complexe sportive în localitățile din țară, predominant în zonele rurale. „Zeci de complexe deja sunt date în exploatare, altele se află în proces de proiectare sau de construcție. În anul 2019, planificăm deschiderea a 25-30 de terenuri sportive”, a specificat Igor Dodon. Programul respectiv se desfășoară sub egida Președintelui Republicii Moldova, în cadrul Campaniei Naționale „Iubesc Moldova” și în parteneriat cu Fundația de Binefacere a Primei Doamne „Din Suflet”.

X X X

Președintele Igor Dodon a avut o întrevedere cu studenții practicanți din diasporă, actuali stagiați în cadrul Aparatului Președintelui Republicii Moldova.

Tinerii au vorbit cu entuziasm despre oportunitatea de a prelua experiența de la specialiștii din cadrul administrației prezidențiale, dar și de a pune în practică cunoștințele pe care le-au dobândit în procesul de studii la universitățile din străinătate.

Bilanțul activității Parlamentului în 2018

Pe parcursul anului 2018, cele 10 comisii permanente ale Parlamentului s-au convocat în 339 de ședințe. 251 de ședințe ale comisiilor parlamentare au avut loc în sesiunea de primăvară, iar alte 128 – în sesiunea de toamnă, arată bilanțul statistic al procesului legislativ pe anul trecut.

Cele mai multe ședințe au avut Comisia juridică, numiri și imunități – 46 la număr, Comisia economie, buget și finanțe – 44 și Comisia securitate națională, apărare și ordine publică – 40. Câte 39 de întruniri au desfășurat Comisia protecție socială, sănătate și familie, Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media și Comisia mediu și dezvoltare regională. Deputații din Comisia politică externă și integrare europeană s-au convocat în 38 de ședințe, cei din Comisia drepturile omului și relații interetnice și Comisia agricultură și industrie alimentară – în 36. Comisia administrație publică a desfășurat 22 de ședințe.

În cadrul ședințelor, comisiile parlamentare au prezentat circa 680 de rapoarte și corapoarte și peste 1 900 de avize la proiectele de acte legislative. Cele mai multe rapoarte și corapoarte au prezentat deputații din Comisia economie,

buget și finanțe – 178, Comisia juridică, numiri și imunități – 142, Comisia protecție socială, sănătate și familie – 102, precum și Comisia securitate națională, apărare și ordine publică – 64.

Cele mai multe avize la proiectele de acte legislative au fost prezentate în anul 2018 de Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media – 271.

Comisiile permanente sunt organe de lucru ale Parlamentului care examinează proiecte de acte legislative și propuneri legislative în vederea elaborării rapoartelor sau avizelor, efectuează anchete parlamentare, dezbat și hotărăsc asupra altor probleme, inclusiv din însărcinarea Președintelui Parlamentului sau a vicepreședinților.

Mesaj de felicitare Guvernului României

Primul-Ministru Pavel Filip i-a transmis o scrisoare premiului român Viorica Dăncilă, în care felicită România cu prilejul preluării Președinției Consiliului Uniunii Europene - o etapă de mare responsabilitate, dar și o ocazie deosebită de afirmare.

Pavel Filip și-a exprimat speranța că pe parcursul Președinției române la Uniunea Europeană, Republica Moldova va avansa în relațiile sale cu UE și își va consolida poziția sa în cadrul Parteneriatului Estic. „Salutăm intenția Președinției române de a lansa reflecții strategice cu privi-

re la viitorul cooperării cu țările Parteneriatului Estic (PaE). Republica Moldova este interesată ca în viitor PaE să îmbine de o manieră mai armonioasă necesitățile de cooperare tehnică și sectorială cu prioritățile politice pe termen lung ale partenerilor estici, în special ale celor trei țări asociate”, se mai spune în scrisoare.

Șeful Executivului de la Chișinău a menționat că, în prezent, există un dialog foarte bun cu Bucureștiul, iar agenda comună este una europeană. Urmează să fie dezvoltate în continuare proiecte de infrastructură și de interconectare, astfel încât Republica Moldova să fie mai aproape de marea familie europeană.

Pavel Filip a urât mult succes Guvernului României în exercitarea mandatului, exprimându-și încrederea că acesta este o oportunitate atât pentru avansarea agendei europene a Republicii Moldova, cât și pentru aprofundarea cooperării bilaterale.

Modernizarea administrației publice locale prin prisma activităților de cercetare

În 2018, a fost finalizat proiectul instituțional al Academiei de Administrare Publică „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană (2015-2018)”. Despre scopurile, obiectivele și realizările din cadrul proiectului ne relatează **directorul de proiect, dna Tatiana ȘAPTEFRĂȚI, doctor, conferențiar universitar.**

Dezvoltarea și implementarea unei administrații eficiente și democratice constituie unul dintre cele mai importante criterii care definesc modernizarea unei țări.

În aceste condiții, administrația publică locală din Republica Moldova este angajată într-un proces de schimbare pe ambele dimensiuni: organizațional și funcțional. Necesitatea acestor schimbări sunt determinate de mai mulți factori, inclusiv: capacități administrative reduse, management inefficient, problemele economice, sociale și de mediu cu care se confruntă comunitățile locale.

Conjugarea eforturilor comune: ale mediului academic, mediului de cercetare, ale experților și ale autorităților publice locale pentru identificarea paradigmatelor optime de organizare și funcționare a administrației publice locale reprezintă un imperativ al timpului.

În acest sens, s-a înscris Proiectul instituțional de cercetări aplicative „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere la Uniunea Europeană (2015-2018)”.

Ipoteza de cercetare a proiectului a fost: *Administrația publică locală eficientă, responsabilă, transparentă și profesionistă constituie un factor de succes în implementarea Acordului de Asociere cu UE.*

Cercetările în cadrul Proiectului au fost realizate în 28 de autorități ale administrației publice locale

și au fost desfășurate 45 ședințe de lucru cu autoritățile publice locale.

În rezultatul cercetărilor efectuate, s-a stabilit că în ultima perioadă a fost elaborată și adoptată o serie de legi și hotărâri care vizează direct administrația publică locală - descentralizarea și transmiterea unor atribuții și obiective către administrația publică locală. În sarcina administrației publice locale au trecut serviciile publice comunale-locale, de asigurare cu căldură și apă, administrarea drumurilor locale, transportul local, administrarea patrimoniului instituțiilor din domeniul învățământului și sănătății etc. Principalul document de politici în domeniul administrației publice locale este Strategia Națională de Descentralizare.

În vederea atingerii scopului și obiectivelor proiectului, dar și a diminuării impactului problemelor identificate asupra activității administrației publice locale, membrii echipei de cercetare au realizat activități de cercetare, consultanță și instruire.

În context, menționăm analiza și descrierea a patru procese adminis-

trative: *procesul de planificare a activităților în APL, organizarea activităților în realizarea planurilor de acțiuni, procesul decizional și coordonarea activităților în realizarea obiectivelor, controlul și măsurarea rezultatelor activităților.*

Un obiectiv important al proiectului a fost acordarea asistenței metodice autorităților publice locale, fiind elaborate și publicate 3 lucrări:

1. Instrumente de bună guvernare la nivel local. Ghid practic pentru autoritățile locale. Chișinău, 2017, 220 p.

2. Buna guvernare la nivel local prin prisma optimizării proceselor administrative. Chișinău, 2018, 164 p.

3. Administrația publică locală. Chișinău, 2018, 250 p.

Pe parcursul implementării proiectului (2015-2018) au fost organizate și desfășurate 3 mese rotunde și 2 conferințe științifico-practice internaționale cu publicarea materialelor conferințelor.

Rezultatele cercetărilor științifice ale membrilor echipei de cercetare au fost diseminate în cadrul a 19 conferințe științifice, inclusiv internaționale - 8. În aceeași ordine de idei menționăm că au fost elaborate și publicate 20 de articole în reviste naționale (Categorie C) și 45 rapoarte la conferințe în culegeri naționale și internaționale.

Rezultatele cercetărilor au fost diseminate, de asemenea, în cadrul a 2 emisiuni radiofonice la postul de radio Moldova 1 (Emisiunea „Spațiu public”, consacrată Zilei autonomiei locale din 12 februarie, 2018;

Emisiunea „Loc de dialog” din 22 mai 2018).

Cercetările efectuate în cadrul proiectului au finalizat cu concluzii și recomandări concrete:

- delimitarea clară a competențelor autorităților publice centrale și locale;

- orientarea activității și efortului administrației publice locale spre necesitățile populației și sporirea capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale;

- ajustarea cadrului normativ și instituțional la realitățile existente, în scopul realizării obiectivelor strategice și sarcinilor practice de modernizare a activității autorităților publice locale;

- identificarea priorităților în dezvoltarea locală;
- promovarea activităților de cooperare intercomunitare;

- dezvoltarea democrației participative ca contribuție la „buna guvernare la nivel local”;

- dezvoltarea potențialului uman în administrația publică locală, în conformitate cu principiile bunei guvernări;

- studierea în continuare a problemelor ce țin de modernizarea mecanismului de funcționare a administrării publice locale.

În opinia cercetătorilor din cadrul proiectului, este necesar ca pentru realizarea acestor obiective să fie consolidate relațiile între Academia de Administrare Publică și autoritățile administrației publice locale prin activități de cercetare, prin acordarea serviciilor de instruire și consultanță.

Proiectul internațional „Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor (LNSS)”, desfășurat în perioada anilor 2015 – 2018 în cadrul Programului ERASMUS+, a constituit pentru Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică, ca partener activ la acest proiect, o largă deschidere spre valorile bibliotecare internaționale, menite să contribuie esențial la perfecționarea și modernizarea serviciilor de informare și documentare atât în plan instituțional cât și național în contextul Acordului de Asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Despre valorificarea rezultatelor obținute în cadrul proiectului relatează

Rodica SOBIESKI-CAMERZAN, director al Bibliotecii Științifice a Academiei.

Consolidarea bibliotecii Academiei

Obiectivul principal al proiectului a constituit consolidarea și modernizarea bibliotecilor, îmbunătățirea competențelor și abilităților personalului de bibliotecă și academic din instituțiile de învățământ superior din Armenia, Moldova și Belarus, prin dezvoltarea bibliotecilor inovatoare care să sprijine educația și învățarea pe tot parcursul vieții.

Proiectul și-a propus să promoveze inovația în dezvoltarea profesională a personalului de bibliotecă, o reformă cuprinzătoare a bibliotecilor universitare prin dezvoltarea abilităților personalului, a serviciilor de informare, a accesului la resursele naționale și internaționale de informații, crearea de rețele și parteneriate între biblioteci.

Proiectul a definit clar importanța sporirii rolului bibliotecii în comunitatea academică și în societate, îmbunătățirii competențelor și abilităților personalului bibliotecii și ale comunității academice. Pentru Academia de Administrare Publică proiectul a determinat realizarea mai multor activități pentru con-

solidarea și modernizarea bibliotecii instituției. Astfel, au fost elaborate și aprobate în cadrul Senatului AAP a noilor politici de dezvoltare a bibliotecii: politica de dezvoltare a colecțiilor de bibliotecă, politica accesului deschis la informație, a fost elaborată strategia de dezvoltare a bibliotecii AAP (2017-2020).

Noutăți notabile pentru biblioteca noastră constituie Regulamentul privind organizarea și funcționarea repozitoriului instituțional al AAP, crearea sălii multimedia (echipament tehnic din bugetul proiectului), implementarea și gestionarea sistemului integrat de bibliotecă Koha.

Bibliotecarii noștri au participat foarte activ la toate activitățile, trainingurile, conferințele, mesele rotunde organizate în țară și peste hotare, fiind bine pregătiți în calitate de formatori pentru a oferi servicii de instruire pentru personalul de bibliotecă și academic, servicii moderne de cea mai bună calitate corpului profesoral-didactic al Academiei, doctoranzilor, masteranzilor, funcționarilor publici, participanți la cursurile de dezvoltare profesională, dar și altor solicitanți din

mediul academic din afara Academiei.

Pentru cel mai bun proiect de promovare a imaginii Bibliotecii și a proiectului LNSS, în cadrul Simpozionului internațional „Anul Bibliologic 2017, ediția a XXVII-a, Bibliotecii Științifice a Academiei i-a fost conferit Premiul Național

GALEX, oferit de Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău” și Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Sustenabilitatea proiectului

După finalizare, echipa proiectului va continua lucrările actuale cu performanțe îmbunătățite, datorită experienței dobândite și a rezultatelor obținute în timpul implementării proiectului. Resursele materiale achiziționate prin proiect, strategia Zilei Naționale de Sensibilizare, cele 8 module de instruire elaborate în cadrul proiectului, vor fi utilizate pentru a dezvolta alte programe de formare pentru bibliotecari, cadre didactice, studenți atât la nivel instituțional, cât și la nivel național.

Rezultatele și experiența acumulate în cadrul proiectului vor fi integrate în strategia de dezvoltare instituțională, ce va include

cele 8 module LNSS în programele de doctorat, masterat și dezvoltare profesională ale Academiei.

Rezultatele și beneficiile proiectului vor fi diseminate corpului profesoral-didactic, doctoranzilor, masteranzilor Academiei în cadrul ședințelor Senatului Academiei, seminarelor metodologice, activităților științifice, activităților de instruire, alte reuniuni ale comunității AAP.

Rezultatele cercetărilor științifice efectuate în cadrul proiectului vor fi publicate în materialele conferințelor științifice naționale și internaționale, revistele „Administrarea Publică”, „Magazin bibliologic” etc., pe site-ul Proiectului LNSS, vor fi plasate în repozitoriul instituțional AAP.

Ziua Națională de Sensibilizare va continua să fie organizată timp de 10 ani, la care vor participa și bibliotecile din Sistemul Național de Biblioteci, reprezentanții autorităților publice locale și centrale, reprezentanții societății civile.

Vor fi întreprinse acțiuni pentru asigurarea accesului în bibliotecă a persoanele cu nevoi speciale.

Toate aceste activități au scopul de a promova la scară națională și regională a experienței și practicilor avansate de modernizare și consolidare a bibliotecilor în beneficiul mediului academic, universitar, educațional, al întregii societăți. În context, un rol aparte revine Academiei de Administrare Publică de a promova valorile bibliotecii moderne în rândurile funcționarilor de stat ca factor primordial al modernizării serviciului public al țării la nivelul standardelor europene și internaționale.

*Asigurarea dezvoltării echilibrate a teritoriului național din punct de vedere economic, social, cultural, de mediu și evitarea manifestării disparităților și dez-echilibrelor de dezvoltare constituie scopul general al Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020, ca o condiție a modernizării economiei țării, în ansamblu. În acest sens, sunt urmărite trei obiective primordiale: de a spori competitivitatea economică a regiunilor și, prin urmare, de a stimula dezvoltarea economică și socială în regiuni, asigurarea coeziunii sociale a populației și instituțiilor, asigurarea coeziunii teritoriale. Toate aceste trei elemente primordiale contribuie la reducerea diferențelor de dezvoltare în cadrul regiunilor și între regiuni. La această temă, am realizat un interviu cu **Dorin ANDROS, secretar de stat la Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.***

CORESPONDENTUL:
Timp de doi ani de la adoptare, care sunt realizările privind implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020?

Dorin ANDROS: Dezvoltarea regională echilibrată ca un factor primordial al consolidării și dezvoltării economiei naționale la nivel european constituie una dintre direcțiile prioritare ale actualei guvernări. Lucru confirmat și de procesul de implementare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020. Activitățile realizate până în prezent, incluse și în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei, au prevăzut implementarea proporțională a proiectelor astfel ca să reducă treptat disparitățile în dezvoltarea regiunilor.

În acest scop, a fost desfășurat un set de propuneri în cadrul căruia au fost selectate circa 62 de proiecte cu un cost de implementare de circa 1.3 miliarde de lei, fiind inițiată implementarea a 38 de proiecte cu un cost estimativ de peste 800 milioane de lei, repartizate pe regiuni în funcție de concepția Strategiei. Până în prezent, au fost realizate următoarele obiective:

- au fost construiți 215 km de apeduct și 93 km de canalizare;
- au fost construiți 48 km de drumuri locale și regionale și reabilitate 27 de poduri și podețe;
- au fost construite 32 de platforme de colectare a deșeurilor și procurate 1397 de containere pentru gunoie;
- a fost dezvoltată infrastructura de suport în afaceri, fiind construită o clădire

de 514 m² și patru obiective economice (zone economice libere și parcuri industriale) conectate la utilități publice;

- a fost inițiată eficientizarea energetică a 9 clădiri publice;

- în domeniul turismului au fost reabilitate 8 atracții turistice și amenajate altele 5;
- a fost inițiată pilotarea proiectelor de revitalizare urbană.

Este de remarcat faptul că a fost elaborat un nou concept de dezvoltare regională, bazat pe promovarea dezvoltării economice a regiunilor și creșterii competitivității acestora. Conceptul urmează a fi lansat în consultările publice în primele luni ale anului 2019. De asemenea, a fost elaborată o nouă propunere de politică publică „Dezvoltare urbană echilibrată” care a fost consultată în cadrul Consiliilor Regionale pentru Dezvoltare și Consiliul Național și urmează a fi lansate consultările publice largi, în rezultatul cărora urmează a fi definitivat conceptul și elaborat un document de politici.

A fost importantă acordarea suportului necesar la implementarea proiectului Uniunii Europene „Îmbunătățirea statisticilor regionale în Republica Moldova”, fiind elaborată metodologia de calculare a Produsului Intern Brut Regional și efectu-

ate calculele pentru anii 2013 și 2014, în rezultatul cărora urmează a fi elaborate politici interne de coeziune, în baza bunelor practici implementate la nivel comunitar.

COR.: Cum sunt promovate politicile statului în domeniul dezvoltării regionale în rândul autorităților publice pentru o mai bună conlucrare în implementarea Strategiei?

D.A.: Aș vrea să menționez, în primul rând, cooperarea fructuoasă cu Academia de Administrare Publică în conlucrarea cu Agenția Internațională de Cooperare a Germaniei (GIZ). Astfel, cu suportul partenerilor din Germania, în cadrul Academiei sunt realizate 4 module de instruire pentru actorii implicați în procesul implementării politicii de dezvoltare regională.

Tot în această ordine de idei, în cadrul Consiliilor Regionale pentru Dezvoltare, au fost constituite ca element de pilotare Comisii Regionale Sectoriale în domeniul alimentării cu apă și salitație și managementului deșeurilor solide.

COR.: Care sunt direcțiile prioritare pentru următorii doi ani de implementare a Strategiei?

D. A.: Pentru următorii doi ani, ne propunem realizarea următoarelor activități majore:

- inițierea procesului de elaborare a conceptului instituțional pentru implementarea politicii de dezvoltare regională în mun. Chișinău;

- finalizarea proiectului noii legi privind dezvoltarea regională, având la bază noul concept bazat pe o abordare economică și posibilă reformă administrativ-teritorială, discutată pe larg în spațiul public;

- implementarea granturilor alocate de către partenerii de dezvoltare;

- identificarea noilor mecanisme de atragere a investițiilor și elaborarea unor măsuri de suport pentru autoritățile locale în atragerea surselor financiare externe din diferite programe transfrontaliere și transnaționale;

- elaborarea unui studiu de analiză a potențialului de implementare a unor abordări bazate pe principii de „SMART Specializare”, care ar crea platforma necesară de colaborare între autoritățile locale, instituțiile de dezvoltare regională, mediul academic, societatea civilă și sectorul privat, astfel încât să fie identificate cele mai viabile mecanisme care ar contribui la creșterea competitivității regiunilor;

- elaborarea și promovarea documentului de politică publică privind dezvoltarea urbană, care ar identifica o rețea de centre urbane cu un potențial de dezvoltare economică mai mare și care ar contribui la dezvoltarea localităților adiacente, atribuindu-le un rol de „oraș-pol de creștere”.

Considerăm că realizarea acestor obiective ale Strategiei până în 2020 va asigura dezvoltarea echilibrată a regiunilor prin implementarea proiectelor investiționale atât de necesare creșterii nivelului de trai al populației, dar și în vederea creării condițiilor optime pentru atragerea investitorilor de peste hotare întru modernizarea continuă a economiei țării noastre la nivelul standardelor europene și internaționale.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

„Azi tineri consilieri – mâine lideri ai schimbării”

itorul”, Liubomir CHIRIAC, a ținut să sublinieze: „Prin intermediul Programului Bunelor Practici învățăm să descoperim lideri la nivel local și comunități inovatoare care, în ciuda tuturor provocărilor, găsesc soluții pentru problemele comunității. Schimbarea adevărată, după cum ne arată experiența altor țări, începe și se produce la nivel local”.

Academia de Administrare Publică va promova pe larg, prin intermediul publicațiilor sale, cele mai bune practici ale autorităților publice locale. În acest număr de ziar vom relata despre proiectul primăriei Budești, mun. Chișinău, „Azi tineri consilieri – mâine lideri ai schimbării”, distins cu Premiul I la secțiunea: Cetățenie activă pentru o bună guvernare transparentă.

Pregătirea schimbului de mâine al cadrelor profesionale pentru administrația publică locală constituie o direcție prioritară a primăriei satului Budești, mun. Chișinău. În context, se înscrie proiectul „Azi tineri consilieri – mâine lideri ai schimbării”, înaintat Comisiei Europene de către primarul Nina Costiuc

Proiectul s-a axat pe patru piloni – mentorat, instruire, schimb de experiență, iar produsul final a fost elaborarea unui Cod de Conduită al aleșului local, care a fost discutat la ședința Consiliului local și a fost creată pagina web a Consiliului Tinerilor, a fost procurat echipament de 29.000 lei”.

În cadrul proiectului au fost organizate întruniri cu participarea a circa 1500 de tineri, la care au fost discutate problemele stringente ale localității, posibilitățile de soluționare a lor și implicarea tinerilor în aceste activități. Urmare, au fost selectați 20 de tineri dintre cei mai activi, mai instruiți și conștienți despre felul cum este organizată și activează administrația publică locală.

Instruirea tinerilor, timp de 6 luni, a condus la conștientizarea de către ei a rolului tinerilor în procesul decizional, cunoașterea metodelor democratice locale, au devenit mai informați despre activitatea administrației publice locale, a societății civile, a cetățenilor din localitate. Astfel, tinerii cunosc mai bine problemele, necesitățile comunității în care locuiesc, a punctelor sale slabe în dezvoltare și soluționarea lor.

O deplasare de neuitat pentru tinerii din Budești a fost vizita de studiu la Bruxeless, unde au luat cunoștință de practicile de lucru din capitala

Belgiei, care au constituit pentru ei o plusvaloare notabilă pentru însușirea cunoștințelor administrative, cu atât mai mult la nivel european.

Această practică a fost îmbinată creativ cu cea de acasă, fiindcă, conform unui grafic stabilit la primărie, fiecare dintre tinerii din grupă a însoțit-o într-o zi anumită pe primarul Nina Costiuc pe parcursul întregii zile la toate întâlnirile planificate, fie în localitate, fie la primăria mun. Chișinău.

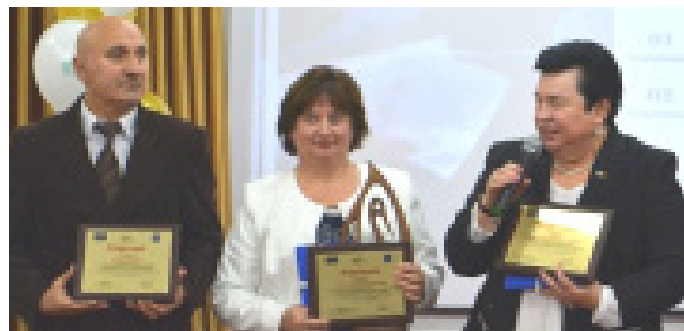
Activismul tinerilor în cadrul proiectului a determinat interesul lor crescând în procesul de implicare în viața societății și, mai ales, în procesul de luare a deciziilor la nivel local și nu numai. A sporit motivarea tinerilor de a căuta soluții de rezolvare. Cunoștințele acumulate de către tineri au condus la creșterea activității acestora și implicarea lor mai activă în viața comunității. Iar durabilitatea proiectului a fost asigurată prin investiția în instruirea și educația cetățenilor tineri – lideri ai schimbării, pentru ca ei să devină creatori ai bunei guvernări democratice, transparente și etice.

Rezultatele confirmă toate aceste scopuri. De exemplu, Mihai Ghimp, avocat, este consilier local și oferă asistență juridică în luarea deciziilor, Mihai Curchi este director al Căminului cultural, unde sunt organizate diferite manifestări

În ultimul număr al ziarului „Funcționarul Public” din anul trecut, am publicat un material despre ceremonia de premiere a celor mai bune practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova, ediția 2018, fiind editată și o antologie a acestor practici. Ci această ocazie, directorul executiv al IDIS „Vi-

prin alte proiecte. În această ordine de idei, primarul Nina Costiuc subliniază că în 2019 va fi asigurată continuitatea proiectului „World Friends ICT Volunteers 2018”, în care patru voluntari din Coreea de Sud instruiesc copiii, tinerii și adulții în domeniul IT. Dintre alte proiecte pentru tineri pot fi menționate „Armata Salvării” cu caracter educațional, „See me”, un proiect educativ, de caritate în susținerea materială a copiilor din familiile socialmente vulnerabile.

Vor continua activitățile într-o organizare și desfășurare a evenimentelor culturale și sportive, cum ar fi: Dragobetele, Ziua Femeii, Ziua Europei, întâlniri cu personalități notorii din țară și de peste hotare, deschiderea sezonului sportiv „Ziua copiilor”, Hramul localității, Campionatul internațional la taekwondo „Budești Open

De menționat că în cadrul proiectului a fost creat Centrul pentru copii și tineret „Udo Jurgens” în clădirea renovată a Căminului cultural, care reunește și biblioteca publică. Centrul a fost creat prin decizia consiliului local la inițiativa tinerilor și finanțat din bugetul administrației publice locale. La Centru participă 355 de copii și tineri, implicați în 13 cercuri pe interese.

Pregătirea și instruirea tinerilor are o continuitate

Cup”, alte manifestări culturale și de promovare a localității în țară și peste hotare.

Primarul Nina Costiuc menționează că toate aceste manifestări sunt mai frumoase prin implicarea tinerilor, ceea ce înseamnă că proiectul „Azi tineri consilieri – mâine lideri ai schimbării” constituie o adevărată școală pentru pregătirea schimbului destoinic în guvernarea locală a zilei de mâine.

Acest slogan, născut din dragoste pentru baștină, accentuează tendința tot mai vădită din satul Buțeni, raionul Hâncești, de revenire acasă a consătenilor migranți de peste mări și țări. Aplicarea lui în practică a fost pusă de însuși primarul Ion Harbuz, după cum ne mărturisește dumnealui:

- Am absolvit, în 2004, Academia Ministerului de Interne „Ștefan cel Mare”, fiind onorat, ca cel mai bun student, de Bursa Guvernului, Bursa „Ștefan cel Mare”. Cu toate că mi s-a propus să rămân ca lector la Academie, am plecat să lucrez în calitate de ofițer de urmărire penală. După vreo doi ani de activitate în organele de interne, valul migrației ne-a ridicat și pe noi de acasă și am plecat împreună cu soția la muncă peste hotare, în Italia. Acolo ni s-au născut doi copii, am cumpărat casă, având și un lucru foarte bine plătit. Dar dragostea pentru baștină, pentru Patrie ne-a făcut ca, după patru ani de muncă în străinătate, să ne întoarcem acasă, în Republica Moldova, încadrându-mă din nou în poliție.

Însă destinul de mai departe i-a fost hărăzit de consătenii săi, care știindu-l ca un om al legii, al dreptății, bun organizator, tânăr și ambițios, l-au convins ca la alegerile din 2011 să candideze în calitate de primar, că satul mare cu peste 4000 de locuitori avea nevoie de un bun gospodar pentru primenire și renovare. Și la vârsta de 27 de ani Ion Harbuz câștigă alegerile din primul tur, la fel, ca și în 2015, la al doilea mandat.

Așteptările consătenilor au fost cele scontate. Strategia primarului a fost bazată pe implementarea proiectelor: aprovizionarea întregii localități cu apă potabilă de calitate (25 km de apeduct cu o finanțare de 15 mln. de lei de la Fondul Ecologic Național și bugetul de stat), reparația capitală a școlii (peste 1,4 mln. de lei - FISM), construcția unui drum pentru agricultori (2 229 mii de lei - IFAD), con-

„Fiii satului se întorc acasă”

strucția drumului spre satul vecin. Fârlădeni (circa 4 mln. de lei - Administrația de Stat a Drumurilor), iluminarea strădală (500 mii de lei - Consiliul raional), curățarea albiei râului Gâlbenița, care traversează localitatea, (3 km - 1,2 mln. de lei de la Fondul Ecologic Național). A fost implementat proiectul „Asigurarea unui mediu de dezvoltare și odihnă pentru copii și tineret din s. Buțeni” cu o finanțare de peste 190 de mii de lei din partea PNUD. În cadrul acestui proiect, au fost procurate formele naționale, uniforme pentru fotbaliști, unelte de pirogravare în lemn, a fost construit un parc pentru copii. Alte proiecte implementate au fost construcția unui teren de minifotbal cu acoperire artificială, a unei săli de sport în grădinița de copii, proiectul Novateca de la bibliotecă - calculatoare, tablete și imprimante, instalarea echipamentului de filtrare a apei la grădinița de copii - fiind investiții, în total, peste un milion de lei.

- Toate aceste proiecte au fost realizate cu finanțare din exterior, accentuează primarul. Dar avem și multe proiecte pe care le-am realizat cu banii din bugetul local. Bineînțeles toate acestea le-am reușit datorită echipei pe care o avem în localitate, consilierii, activiștii, îndeosebi, agenții economici.

Ion HARBUZ,
primar al
satului Buțeni,
raionul Hâncești

- Mizăm, în primul rând, pe consătenii noștri reveniți acasă de peste hotare, spune primarul Ion Harbuz. Numai în ultimul timp s-au întors din Italia și din alte țări peste 10 băștinași, care sunt în proces de a-și deschide afaceri acasă. Ei au ca exemplu pe consătenii, reveniți mai înainte de peste hotare, care dezvoltă afaceri de succes. Este vorba de Ion Macari, care a procurat 40 de hectare de terenuri agricole pentru a crește levănțică, iar pe viitor are un plan grandios - de a construi o fabrică de uleiuri etero-oleaginoase pentru a extrage ulei din levănțică și a-l comercializa atât pe piața internă, cât și pe cea externă. Fabrica va avea, de asemenea, și camere de hotel pentru turiști. Astfel, satul Buțeni va avea pe viitor un traseu turistic căci avem locuri și peisaje minunate de atragere a turiștilor.

O preocupare a migranților reveniți acasă sunt serele pentru creșterea zarzavaturilor, a legumelor, la acest capitol satul nostru are cele mai mari suprafețe de sere din raion. Stanislav Harbuz și-a construit sere pe o suprafață de 2 hectare. Sere gestionează și Lucia Cașineanu, care mai are plantate o livadă și viță de vie. Iar Angela Țapu și-a deschis un butic pentru comercializarea florilor la comandă pe teritoriul raionului, dar și în repu-

blică. Proprietara unei fabrici de producere a vinului, Tatiana Agaci, de mai multe ori a câștigat trofeul „Polobocul de Aur” în cadrul Expozițiilor naționale „Fabricat în Moldova”, organizate anual de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

Cu atât mai mult, pentru a stimula revenirea acasă și deschiderea afacerilor consiliul local a adoptat o decizie prin care agenții economici începători din localitate sunt scutiți pentru perioada de trei ani de taxele locale cu scopul de a stimula dezvoltarea sectorului real al economiei locale, care cu timpul va aduce venituri suplimentare în bugetul local.

Începând cu anul 2014, ținând cont că cei plecați peste hotare nu au posibilitatea de a veni la sărbătorile tradiționale, organizate de administrația publică locală, precum hramul satului, Crăciunul, Anul Nou, 8 Martie etc., am decis ca, anual, la 15 august, să desfășurăm o activitate, o sărbătoare anume pentru ei, cei care sunt stabiliți cu traiul în afara localității. Această sărbătoare am denumit-o „Fiii satului se întorc acasă”.

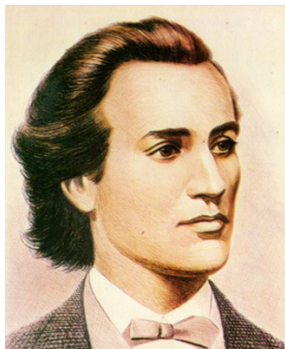
Avem rezultate bune, dar totdeauna este loc pentru mai bine, menționează primarul. Și pentru a îmbunătăți guvernarea locală avem nevoie de cunoștințe aprofundate în domeniu pe care noi, cei de la primărie, consilierii le acumulăm la cursurile de dezvoltare a măiestriei profesionale, organizate de Academia de Administrare Publică la comanda de stat. Fiind la curent cu noutățile din domeniul administrației publice, ale legislației, cu practicile avansate ale colegilor de la alte primării, toate acestea ne ajută foarte mult în activitatea noastră de dezvoltare și modernizare a localității, dar și la discuții mai argumentate cu băștinașii noștri de peste hotare de a-i motiva să revină acasă, să inițieze afaceri pentru prosperarea localității de baștină, a viitorului nostru.

Ion AXENTI

Mihai Eminescu sau Destinul Creatorului între condiția vieții și condiția artei

Ca orice mare poet al lumii, Mihai Eminescu a avut o viață și un destin al său marcat de zbucium și de căutări de la un capăt la altul al existenței socioumane deloc liniștite și pline de tihnă. Dincolo de aparențele romantice și încântătoare pe care le surprindem local în versurile din tinerețe („De-aș avea”, „O călărire în zori”, „Din străinătate”, „La Bucovina”, altele) bănuim prezența unor trăiri dramatice, cum sunt cele din oda funerară „La mormântul lui Aron Pumnul” (1866), bunăoară, unde se face simțită nu numai admirația „Luceafărului”/înaintașului profesor, dar și lupta dintre minte și inimă, dintre viață și moarte, pe de o parte, și dintre condiția vieții și a artei, care presupun o încheștare dialectică întru împlinirea unui destin uman/creator menit a contribui la constituirea artistică a patrimoniului spiritual românesc.

Consacrarea deplină artei a tânărului „învățăcel” (care va participa dintru început la adunarea poeziilor ce vor configura volumașul

*Tu rămâi la toate rece,
De te-ndeamnă de te cheamă;
Ce e val, ca valul trece,
Nu spera și nu ai teamă;
Te întreabă și socoate
Ce e rău și ce e bine;
Toate-s vechi și nouă toate:
Vreme trece, vreme vine.*

Mihai EMINESCU.
Glossă

simbolic de „lăcrimioare” ale discipolilor răposatului profesor iubit...) se vede și din această piesă/odă pătrunsă de „simțul național” și de cultura neamului (de rolul cadrelor didactice în cazul dat...) relevă latura civică și sentimental-atitudinală prominentă în toată creația de mai departe a Luceafărului poeziei românești, cum va demonstra direct și indirect însuși mersul literelor, istoria literaturii.

Simbolul „Luceafărului” este unul de destin, prin el este iluminată harta patrimoniului literar și gloria de seamă a celui ce a urcat pe Olimpul poeziei printr-o muncă uriașă, titanică, aceasta finalmente dând

expresia artistică a geniului Poetului național și al limbii sale „ca un fagure de miere”. Neamul respiră prin opera Creatorului de destin, trecând prin iureșul celor mai durute momente de viață. Cu cât a fost mai necruțător destinul față de poet, cu atât acesta le-a dat operelor sale o strălucire aparte. Condițiile dramatice în care a trăit la limita suferințelor fizice și ființiale au sporit indirect căutările Creatorului ce a adus finalmente la împlinirea/rotunjirea scrierilor sale incomparabile și inconfundabile în literatura universală. Viața și arta au fost și rămân cele două albi ale destinului eminescian „nemuritor și rece”.

Scrierile celebre, alte opere (gen „Rugăciunea unui dac”, „Memorato mori”, („Panorama deșertăciunilor”), sonetele, lirica de dragoste, „Luceafărul” înaintestătător, precum și postumele „nereușind” a trece prin stilistica neordinară a Autorului, neuitând firește de proza literară și de cea politică ridicate la rang de mare și netăgăduită artă a cuvântului.

Condiția vieții și a artei eminesciene „fac” desigur „Una”, biblic vorbind, în creația Luceafărului nemuritor. Ele se confundă și se luminează reciproc dinspre parte și întreg, dinspre secole și milenii din perspectiva „netrecerii”, statorniciei și permanenței binelui, frumosului senin și eternului și divin, pe care Mihai Eminescu le-a trăit dinspre sine cu toată partea sa de suflet, de inimă și minte fidel, deplin și divin ca un zeu, ca un Luceafăr, cu care s-a identificat prin măreția tropică și ideatică a Limbii, ce ni l-a dat întru eternitate și identitate de-a pururi, rămânând la toate perturbările vitrege „rece”.

Tudor PALLADI

Expoziție de carte, consacrată lui Mihai Eminescu

Cu prilejul zilei de naștere a Poetului Național Mihai Eminescu, Biblioteca Științifică a Academiei a vernisat expoziția de carte cu genericul „Mihai Eminescu - poet, prozator, dramaturg, traducător și publicist”, scopul căreia constă în reflectarea tezaurului literar, artistic, publicistic lăsat ca moștenire de poet contemporanilor săi, generațiilor care au urmat. El rămâne și în prezent unul dintre cei mai renumiți și apreciați scriitori ai popoului nostru.

În cadrul expoziției sunt expuse cele mai reprezentative publicații din opera eminesciană, păstrate în colecția bibliotecii: Eminescu. Opere

complete în 8 volume, editate la editura GUNIVAS din Chișinău, care includ poezia, proza, traducerile, corespondența, precum și însemnările cu caracter personal.

Expoziția prezintă, de asemenea, diverse publicații

din opera lui Eminescu: publicistică, teatru, literatură populară, articole din presă etc., editate în diferite timpuri. Sunt expuse, la fel, lucrări ce reflectă conceptele lui Eminescu în domeniul teoriei economice, filozofiei,

științei, culturii, civilizației, politiciii, problemelor sociale, matematicii, fizicii, istoriei, geografiei, științelor naturale etc.

Nelipsite de la expoziție sunt lucrările de analiză și critică literară a operei lui Eminescu, semnate de autori români și din străinătate.

Expoziția va fi vernisată până pe 31 ianuarie 2019.

Expoziția eminesciană este completată de o altă expoziție, vernisată cu prilejul Zilei Naționale a Culturii, marcată anual în ziua de naștere a lui Mihai Eminescu, ca o asociere a aceluiași valori culturale ale neamului.

Cor. F.P.

Necunoscute sunt căile Domnului care te îndrumă la timpul potrivit a găsi anume acea cale a vieții, ce-ți descoperă adevărata vocație, capacitățile de a te afirma și a-ți face un nume, să zicem, în lumea științei. Precum i-a fost hărăzit dnei Tatiana Manole, doctor habilitat în economie, profesor universitar.

Originară din Negureni, Telenești, a pornit pe calea cunoștințelor prin anii "60 ai secolului trecut, când, după cum mărturisește Domnia sa, peste tot în instituțiile de învățământ superior principala specialitate era pedagogia. A făcut și dânsa pedagogie la Școala pedagogică din Orhei, apoi la Universitatea de Stat din Chișinău, trecând toate treptele cu mențiune, dăscălind un timp în raionul Telenești și la Școala pedagogică din Soroca. Dar chemarea sufletului o pregătea pentru adevărata sa vocație – științele exacte.

„Mie întotdeauna mi-au plăcut lucrurile concrete”, explică dna Tatiana Manole. Și destinul o aduce la tehnicumul tehnologic din Chișinău, fiind angajată în calitate de profesoară de economie politică, ca o îmbinare și o trecere de la pedagogie la domeniul dorit, cel al economiei.

A urmat o ascensiune fulminantă pe calea științei în domeniul finanțelor: licențiată a Universității de Stat din Chișinău, studii de doctorat la Universitatea de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova, susținerea tezei de doctor habilitat în cadrul Catedrei finanțe și asigurări a Academiei de Studii Economice din Moldova.

Dna Tatiana Manole a fost preocupată în permanență de reforma finanțelor publice, în special, la nivel local. A participat la multe proiecte naționale cu finanțare internațională, lansate

Tatiana MANOLE – distins savant în domeniul finanțelor

de Academia de Administrare Publică, privind managementul finanțelor publice (Portugalia (Lisabona), Olanda (Groningen, Haga, Maasrticht), alte centre științifice de peste hotare. A avut o contribuție substanțială la elaborarea și editarea de către Academia de Administrare Publică a „Ghidului alesului local”.

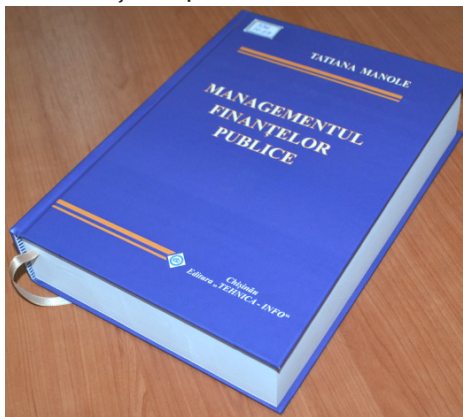
Colaborarea cu Academia de Administrare Publică a constituit o perioadă semnificativă în activitatea sa prodigioasă de savant în domeniul științelor financiare, colaborare care a început în 1993, odată cu fondarea Academiei, cu alte cuvinte, punând, împreună cu primul rector și fondator Mihail Platon, cu alți profesori, bazele acestei instituții de învățământ superior de tip nou de o stringentă necesitate pentru tânărul stat de drept – Republica Moldova. Aici a predat timp de 24 de ani disciplina „Finanțe publice și buget”, pregătind funcționarii publici pentru o gestionare corectă și eficientă a finanțelor publice.

Paralel, a desfășurat o amplă activitate de cercetare, rezultată cu elaborarea și editarea a numeroase lucrări științifice în domeniul finanțelor

publice, în mare parte, datorită colaborării creative cu Academia, după cum mărturisește însăși Tatiana Manole: „În același rând, și eu m-am format și m-am realizat, în mare măsură, prin intermediul Academiei de Administrare Publică, activând timp de mulți ani în această prestigioasă instituție de învățământ superior. Din cele peste 200 de lucrări științifice, inclusiv 12 monografii, consider că circa un sfert

dintre ele au fost publicate în prestigioasa revistă „Administrarea Publică”.

O lucrare fundamentală a savantului Tatiana Manole este volumul impresionant cu aproape 800 de pagini „Managementul finanțelor publice”, un

adevărat tratat, în opinia experților, care nu numai că este util specialiștilor practicieni, dar și teoreticienilor în materia finanțelor publice, care era cu adevărat necesar să fie elaborat în timpul, în care Republica Moldova a adoptat o opțiune politică fermă pe drumul său european.

Activitățile sale prodigioase de cercetare au fost apreciate la cel mai înalt nivel. Recent, a fost decorată cu cea mai înaltă distincție a Academiei de Științe a Moldovei – medalia „Dimitrie Cantemir”.

Medalia i-a fost conferită pentru contribuție substanțială la cercetarea economică și promovarea valorilor științifice pe parcursul a mai mult de 40 de ani de activitate științifico-didactică.

Academia de Științe a Moldovei a onorat-o și cu altă distincție merituoasă – Premiul „Paul Bran” – pe 9 octombrie 2018, de Ziua Internațională a Științei.

Activitatea științifică o desfășoară în continuare în calitate de membru al Consiliului Științific al Institutului Național de Cercetări Economice (INCE) și al Academiei de Administrare Publică, de membru al Colegiului redacțional al revistelor „Economie și Sociologie” (INCE) și „Administrarea Publică” (AAP).

Cunoștințele teoretice profunde, practica pedagogică au fost readuse la actualitate prin ambiția dnei Tatiana Manole de a lăsa urmașilor o istorie a neamului său. A editat deja două volume și lucrează în prezent la cel de-al treilea volum, ca motto al acestor volume servind cuvințele „Urmașii urmașilor noștri să completeze aceste volume”.

Lansarea acestor volume prezintă și o evaluare a celor trăite și realizate pe parcursul vieții tumultuoase, zburcuite și creative, ajungând acum la un frumos jubileu, al împlinirilor.

Cu această ocazie deosebită Senatul, rectoratul, colectivul Academiei de Administrare Publică, adresează, dnei Tatiana Manole cele mai sincere urări de bine, noi realizări, în activitatea științifică și pe plan personal. La mulți ani!

Andrei GROZA,
prim-prorector
al Academiei de
Administrare Publică,
doctor în istorie,
conferențiar universitar

Anterior, în alte expuneri, am vorbit despre rădăcinile rumânești ale mai multor etnonime. În continuare, vom încerca să arătăm că și etnonimele *britanic*, *bulgar*, *francez*, *german* și *irlandez* tot sunt de origine rumânească.

Așadar, etnonimul *britanic* își trage rădăcinile de la cuvântul rumânesc *brut*, cu sens de dur, ferm (DEX-ul limbii române induce în eroare atunci când spune că cuvântul *brut* este de origine latină, fiindcă acesta în forma și sensul de mai sus se întâlnește numai în limba rumână-n.n.).

Brut era numele conducătorului grupului de luptători din Troia, care, după căderea acesteia, urcându-se pe câteva corăbii, au navigat spre vest până au ajuns la niște insule pe care s-au așezat cu traiul și care mai târziu au fost numite *britanice*, iar locuitorii ei *britanici*.¹³²

Etnonimul *bulgar* provine de la cuvântul *bulgăr* cu sens de bucată de pământ, cuvânt care în forma de mai sus se întâlnește numai în limba rumână (DEX-ul limbii române, care ne spune că, practic, toate cuvintele rumânești au origini străine, de data aceasta, nemăgăsinnd nicio explicație cât de cât plauzibilă, afirmă că originea acestuia este necunoscută - n. n.).

Bulgăr/Bulgăre, așa era numit conducătorul unei comunități getice din teritoriile din nord-estul Mării Azov care, în secolul al VIII-lea, a venit și s-a așezat cu

s-au retras spre pământurile din nordul Mării Negre, unde de-a lungul sutelor de ani au rămas liberi și nesubordonați nimănui.

După ce i-au biruit pe

Despre originea rumânească a etnonimelor *britanic*, *bulgar*, *francez*, *german* și *irlandez*

traiul printre confrății lor de pe malul drept al Dunării de Jos. Tot atunci, localnicii, i-au numit pe noii veniți de la numele conducătorului lor - *bulgări/bulgari*.

Mai târziu, în secolele XVIII - XIX, comunitatea slavizată devenind majoritară în această regiune își atribuie istoria localnicilor ca o istorie a ei - a bulgarilor slavi.

Francezii își trag numele de la cuvântul rumânesc

franc, cu sens de persoană care vorbește și acționează deschis, neînfricat.

Franci, așa i-a numit împăratul Valentinian I (anii 364 - 375) în limba attică pe membrii unei comunități getice din nordul Mării Negre, pentru faptul că aceștia nu s-au temut și i-au înfruntat pe alani, o altă comunitate getică care popula teritoriile din jurul Mării Azov, pricinuindu-i pierderi considerabile.¹³³

Francii se considerau tot descendenți din troieni (care, conform izvoarelor scrise, erau vorbitori de limbă rumână - n.n.). Strămoșii lor în frunte cu Antenor (care însemna *nor înalt* - n.n.), după căderea Troiei

alani, fiind amenințați de confrății lor din Imperiul Roman, se retrag spre răul Rin, unde în scurt timp fondează statul franc.

Despre faptul că francii de atunci vorbeau rumână ne-o dovedesc și numele Avdomar, Aldemar, Hlodomar, Ingomer, Seghimer, Teodomer și altele care conțin cuvântul rumânesc mare.

Etnonimul *german* provine de la cuvântul rumânesc *germănos* (viermănos).

Germani, așa au fost numiți oamenii din regiunea râului Rin de către romani în limba lor de toate zilele - în limba rumână (limba latină fiind o limbă inventată, era utilizată doar ca limba oficială, rămânând a fi necunoscută de cea mai mare parte a populației - n.n.), pentru că aceștia erau numeroși, se înmulțeau foarte repede, rămânând a fi destul de periculoși pentru statul roman.

Irlandez, acest etnonim își trage rădăcinile de la cuvintele rumânești - *țara oierilor*.

Astfel, normanzii (urmașii geto-dacilor din teritoriile din partea de est a Carpaților și nordul Mării Negre, ajunși în prima jumătate a secolului al IX-lea pe insulele din Marea Baltică - n.n.), săvârșind mai multe incursiuni împotriva locuitorilor insulelor din nord-vestul Europei au ajuns la niște insule populate de oameni care se ocupau cu oieritul, de unde și le-au numit insulele oierilor, țara oierilor, lucru confirmat de unii istorici din acea perioadă.¹³⁴

Această denumire de *țară a oierilor* (*Oierlanda*), transcrisă în limbile germano-scandinave a devenit Irlanda (din cauză că în aceste limbi foarte greu se pronunță împreună trei vocale o, i, e, - n.n.), de unde mai târziu a fost preluată și în celelalte limbi.

Aici trebuie de menționat un lucru destul de interesant și anume că în limba irlandeză cuvântul *oaie* în forma rumânească nu există, iar cuvântul *oier* este prezent în forma - *aoire*, ceea ce, după părerea noastră, și acesta, prezintă un argument incontestabil în afirmarea originii rumâne a denumirii Irlanda (și, totodată, că normanzii vorbeau rumână - n.n.). Cuvântul rumânesc *oier*, în forme apropiate, se întâlnește doar în limbile irlandeză (*aoire*) și arabă (*airoaei*).

Evaluarea ofertelor, selectarea partenerului privat

Continuăm, în acest număr de ziar, prezentarea temei respective în baza Ghidului practic „Instrumente de bună guvernare la nivel local”, destinat autorităților administrației publice locale, precum și tuturor actorilor implicați în procesul de guvernare la nivel local.

Comisia de selectare a partenerului privat examinează ofertele depuse. Conținutul ofertelor trebuie să rămână confidențial până la data stabilită pentru deschiderea acestora, partenerul public urmând a lua cunoștință de conținutul respectivelor oferte numai după această dată.

Ofertele depuse se evaluează potrivit criteriilor stabilite în comunicatul informativ. Comisia de selectare a partenerului privat evaluează ofertele potrivit următoarelor criterii: calitatea, prețul, valoarea tehnică, caracterul estetic și funcțional, caracteristicile de mediu, costurile de funcționare, rentabilitatea, serviciile post-vânzare și asistența tehnică, data livrării și termenul de livrare sau de execuție.

Oferta câștigătoare se stabilește numai din pândul ofertelor admise și numai în baza criteriilor de evaluare enumerate în comunicatul informativ și în documentația standard de concurs.

Factorii de evaluare cu ponderile relative ale acestora, algoritmul de calcul, precum și metodologia de punctare a avantajelor trebuie să aibă legătură cu specificul contractului și, după ce au fost stabiliți, nu se pot schimba din momentul în care documentația de atribuire a fost aprobată de către partenerul public.

Procesul-verbal al ședinței comisiei de selectare a partenerului privat va conține informații privind:

- a) obiectul și obiectivul propus parteneriatului public-privat;
- b) forma contractuală de realizare a parteneriatului public-privat;
- c) ofertanții cu descrierea succintă a ofertelor lor;
- d) ofertantul câștigător și propunerile lui definitive;
- e) condițiile și termenul de încheiere a contractului de parteneriat public-privat.

Contractul de parteneriat public-privat

După desemnarea celei mai bune oferte, comisia de selectare a partenerului privat elaborează, în cel mult 30 de zile de la data deciziei respective, un proiect de contract de parteneriat public-privat și îl va transmite ofertantului desemnat învingător.

Structura-cadru a contractului de parteneriat public-privat este prezentată în anexa nr. 2

Contractul se consideră încheiat și intră în vigoare la data semnării acestuia de către părți sau la data stabilită în contract.

În numele partenerului public contractul se semnează de către: a) conducătorii autorităților publice desemnate de către Guvern – în cazul parteneriatelor public-private de interes național inițiate de către Guvern și autoritățile publice centrale;

b) primar – în cazul parteneriatelor public-private de interes local inițiate de către autoritățile publice locale;

c) președintele raionului – în cazul parteneriatelor public-private de interes raional inițiate de către autoritățile publice raionale;

d) reprezentantul împuternicit al unității teritoriale autonome Găgăuzia în cazul parteneriatelor public-

private inițiate de către autoritățile publice ale unității teritoriale autonome Găgăuzia.

În cazurile prevăzute de lege, contractul urmează a fi autentificat notarial și înregistrat la Oficiul Cadastral Teritorial. Pentru

asigurarea evidenței documentelor și a informațiilor despre contractele de parteneriat public-privat încheiate, o copie a contractului încheiat cu partenerul privat se transmite Agenției Proprietății Publice pentru a fi luate la evidență.

Anexa nr. 2

Structura-cadru a contractului de parteneriat public-privat (Anexa nr.1 la Regulamentul privind procedurile standard și condițiile generale de selectare a partenerului privat, HG nr. 562 din 04.07.2012)

Contractul de parteneriat public-privat urmează să cuprindă secțiuni cu următoarele informații:

Capitolul I. Condiții generale:

- 1) date despre părțile semnatare;
- 2) scopul contractului;
- 3) forma și modalitatea de realizare a contractului;
- 4) obiectul parteneriatului public-privat (caracteristica tehnico-economică);
- 5) drepturi de proprietate;
- 6) confidențialitate;
- 7) condiții de asigurare;
- 8) forța majoră;
- 9) autorizații și aprobări.

Capitolul II. Durata contractului:

- 1) stabilirea duratei determinate de derulare a parteneriatului public-privat;
- 2) etapele de realizare a parteneriatului public-privat;
- 3) termenul de dare în exploatare a obiectului parteneriatului public-privat, după caz;
- 4) durata de implementare a proiectului;
- 5) durata maximă de construcție sau modernizare, după caz;
- 6) exploatarea și deservirea tehnică, după caz;
- 7) modalitatea și procedura de restituire a obiectului parteneriatului public-privat la momentul expirării termenului parteneriatului public-privat.

Pasionat de arta lucrului în lemn

Brăduții din lemn, zugrăviți cu moș Crăciun și oameni de zăpadă, potcoavele - simboluri ale norocului, cu însemnele sărbătorilor de iarnă, alte articole de artizanat autentice au creat atmosfera feerică și bucurii nespuse, îndeosebi copiilor, la trecerea dintre ani, pentru multe familii. Este rodul muncii creative a pasionatului de lucru în lemn, Ruslan Chiriță, din Todirești, Anenii Noi, care reușește să modeleze acest material după placul și imaginația sa, dar mai presus de toate, după dorințele oamenilor.

- Nu am pe nimeni din familie care să se fi ocupat de realizarea lucrărilor din lemn. Nici măcar dintre rudele îndepărtate. Deci pasiunea aceasta nu este o moștenire, mai mult - calitatea de a munci, de a face lucrul bine până la capăt, care ne-au educat-o părinții, bunei,

mărturisește Ruslan Chiriță. De specialitate sunt inginer-constructor, am absolvit Universitatea Tehnică. Dar m-au frapat aticlele de artizanat din lemn, cele ale meșterilor populari, am fost pe la expoziții, m-am consultat cu specialiștii, cu meșterii populari și m-am decis să mă consacru acestei arte, cea a lemnului, și am inițiat, acum 5 ani în urmă, o afacere proprie în satul meu, Todirești, fiindcă, în opinia mea, lemnul a fost mereu pasiunea și feblețea multor artizani, măiestria lor fiind demonstrată de obiectele care „prind viață” în mâinile meșterului iscusit. De la pasiune a pornit totul, iar acum, prin lucrările pe care le realizez, încerc să-i conving pe toți că acest material deosebit - lemnul - are un farmec și un aspect aparte față de alte materiale utilizate în construcții. Lemnul te pre-

dispune pentru artă, iar produsele realizate din lemn au un farmec propriu și sunt de unicat, în felul lor. Am început prin realizarea lucrărilor de exterior, și anu-

me, a gardurilor și porților din lemn, dar zugrăvite după imaginație, fiecare lucrare având un design aparte, original.

În 2018, am reușit să ne extindem, construind un atelier nou, cu spațiu de producție mai mare, ceea ce ne-a permis să producem prin aplicarea ideilor inovative alte tipuri de produse din lemn, precum ar fi: mese și scaune pentru exterior, balansoare, terase și foisoare pentru grădini, alte lucrări exclusive și individuale la dorința clienților. Dar o direcție aparte o constituie producerea articolelor de artizanat, în care cooperăm cu unii pictori de profil.

Fiind în ajunul sărbătorilor de iarnă ne-am orientat, în exclusivitate, spre obiectele de decor din lemn pentru pomul de Anul Nou: brăduți ornamentați, obiecte ce reflectă sărbătorile de iarnă, jucării pentru copii, alte

articole de artizanat. Unele dintre ele le-am prezentat la „Moldexpo” pentru a fi promovate, dar și a ne experimenta iscusința și creativitatea în producerea lor.

Echipa lui Ruslan Chiriță depune efort și pasiune pentru fiecare produs realizat pentru ca toate lucrările să fie deosebite, diferite în felul lor, individuale și creative. Anume astfel este urmărit scopul ca fiecare client, fiind mulțumit de lucrările realizate, să povestească altora cu satisfacție despre ele spre a le face cunoscute în localitățile din raion și din regiunea de centru, ba chiar și în întreaga republică.

„Pentru noi fiecare produs realizat din lemn este o adevărată provocare, o adevărată operă de artă, ține să accentueze Ruslan Chiriță. Întotdeauna mă simt împlinit pentru fiecare lucrare în parte, deoarece efortul și dăruirea noastră este maximală mereu și ne aduce roadele imaginației și iscusinței mâinilor pentru obiectele realizate, fiind, aș spune, lucrări artistice”, subliniază meșterul popular și proprietarul Îl „Ruslan Chiriță”, pentru care producerea articolelor de artizanat din lemn ca un îndemn al hazardului a devenit o preocupare de suflet a promovării meșteșugurilor populare.

Ion VLADIMIR

Abonarea 2019

Continuă abonarea pentru anul 2019 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu VLADÎCA - redactor

Marina PASTUH - redactor - designer

A DRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 14.01.2019

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică